

Streck, dee fiert net am Verkéier mat. Zweetens ass et esou, datt natierlech dat just Esch-Oth ass. En plus, déi Gare, dat läit alles net immens gutt. Fir op Esch, dat ass jo nëmmen e klengen Deel, an déi hunn en Anzuchsgéitt, dat esou grouss ass. Dat heescht, déi Leit, déi mussen alleguerten iergendwéi dohinner kommen an ëmklammen, fir op eng Streck ze kommen, déi en plus net schrecklech effikass ass.

Duerfir mécht et méi Sënn, datt mer da Busse mat enger héijer Qualitéit op deem Tronçon, wou haut den Zuch fiert, hunn, déi dann also op enger eegener Streck fueren, awer och kënnen erausfueren an d'Regioun an do d'Leit siche goen. Dat heescht, d'Leit hu vill méi direkt Verbindunge wéi haut, fir op Esch-Uelzecht ze kommen, an dann notze se et och méi.

Haut ass déi Streck mega schlecht genotzt! Et fueren 300 Passagéier den Dag dohinner. Et bedreift een net esou en deiert – ob dat elo en Zuch ass oder en Tram ass –, an der Exploitation esou deiert Verkéiersmëttel, fir 300 Leit ze transportéieren. An dat ass, well et, sou wéi et haut fiert, net attraktiv ass. An do ass eng detailléiert Etüd gemaach gi mat auslännesche Büroen. Et ass net, well ech onbedéngt déi Streck wëll ofschafen. Also, ech wëll net onbedéngt mordicus iwwerall Eisebunnstrecke bauen, ech wëll der vill do bauen, wou et Sënn mécht. Ech wëll och net mordicus se ofbauen. Mee mir sollen iwwerall kucken: Wat ass dat adequaatst ëffentlech Verkéiersmëttel, wat mer dohinner kënnen kréien?

Dat ass eeben hei esou e System, dee mer och elo rezentereis virgestallt hunn. Et kënn derbäi, datt jo och d'Rout Lëns hei matspillt: Da kréie mer eng besser urbanistesche Entwécklung am Quartier Rout Lëns. De Moment ass dee Quartier getrennt duerch eng Eisebunnstreck, wat och net immens attraktiv ass. Also alles dat spillt eng Roll mat hei, firwat mer déi Decisioun esou geholl hunn.

An zu dem autonome Fuere wëll ech Iech just soen: De Problem mam autonome Fueren ass net eleng, datt kee Chauffeur méi drasetzt, mee et ass jo och – also dat muss jo d'Zil sinn –, datt Der herno eng Programmation kënn maachen op esou engem Gefier, datt dat relativ flexibel ronderëmfiert. Dat ass haut natierlech nach net méiglech. Dat ass och haut verbueden, well do gëtt et eng Wiener Konvention, do si Levele virgesinn, dat geet vun 1 bis 5. Mir sinn elo eréischt beim autonome Fuere bei deenen Autoen, déi Der kennt, wou Der halffautomatesch kënn fueren, beim Level 3. Mir kommen elo lues an de 4. A fir de 5 muss nach d'Wiener Konvention eng Kéier geännert ginn, well do muss mer ganz aner eethesch an deontologesch Konditiounen festleeën.

Mee wa mer dat eng Kéier bis hunn – an dat kënn, dat kënn menger Aschätzung no, sou wéi ech de Marché de Moment gesinn, zwëschen 2030 an 2035 –, da muss mer bis dohinner déi Reegele geännert hunn. Da kritt Der natierlech duerch d'Digitaliséierung, déi Der hutt an deem ganzen Transport, nach ganz aner Méiglechkeete wéi haut, fir vill méi effikass ze fueren. Et ass net, well mer d'Chauffere wëllen aspueren! Dat ass och eng Fro dovun, wéi mer et wëllen organiséieren. De Moment ass dat méi schwierig.

Wann dat, wéi gesot, ansicht wär ... Et ass op der ganzer Welt, wéi ech och virdru gesot hunn, scho vill experimentéiert ginn domadder. Mir hunn och scho selwer verschidden Experimenten gemaach, mee bis elo ass nach näischt Concluantes gewiescht, wat effikass genuch wär.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Bausch. D'Diskussion ass elo ofgeschloss.

7. 7925 – Projet de loi relative au régime d'aides en faveur des entreprises investissant dans des infrastructures de charge pour véhicules électriques

Mir kommen elo zum leschte Punkt vum Ordre du jour vum de Mëtten, zum Projet de loi 7925 iwwert d'Bäihëllef fir Betriber, déi a Borne fir Elektroautoen investéieren. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. An d'Wuert huet elo direkt d'Madamm Rapportrice vum dësem Projet de loi, déi honorabel Madamm Jessie Thill.

Rapport de la Commission de l'Environnement, du Climat, de l'Énergie et de l'Aménagement du territoire

Mme Jessie Thill (déi gréng), rapportrice | Här Präsident, Dir Häre Ministeren, léif Kollegeinnen a Kollegen, mam Projet de loi 7925 sollen dräi Finanzhëllef fir Entreprises, déi zu Lëtzebuerg a Luedinfrastrukture fir elektresch Autoen investéieren, agefouert ginn. Op dës Aart a Weis wëllt d'Regierung den Opbau vun de Borne zu Lëtzebuerg weider förderen an nieft de finanziellen Hëllef fir Privatpersounen och d'Betriber encouragéieren, Elektrobornen ze installéieren an esou d'Transitioun a Richtung nohalte Mobiliteit accelerieren.

Den Transportsecteur spillt bei der Dekarboniséierung vun der Lëtzeburger Gesellschaft a Wirtschaft eng besonnesch Roll, well e fir 60 % vun den Treibhausgasemissionen zu Lëtzebuerg responsabel ass an eng signifikant Source vu Luftverschmutzung ass. E groussen Deel vun den CO₂-Emissionen kann duerch d'Fördere vun der Elektromobilitéit erfogsat ginn, engem Schlüsselfacteur am Kampf géint déi global Aerderwärmung an der Erreechung vun den europäeschen Ziler vum Fit for 55-Pak.

Dës gesäit vir, datt d'Treibhausgasemissionen ëm 55 % bis zum Joer 2035, am Verglach zu den Emissionen vun 1990, erfogsat ginn, souwéi d'Reduktioun vun 90 % vun den Emissionen vum Transportsecteur bis 2050.

Och den nationale Klima- an Energieplang fir d'Period 2021-2030 gesäit vir, d'Treibhausgasemissionen ëm 55 % par rapport zu 2005 ze reduzéieren an en Undeel vun 49 % vun den immatrikuléierten Elektroautoen bis 2030 ze erreichen.

Dës Entwécklung hin zu enger Dekarboniséierung vum Verkéier hei zu Lëtzebuerg brauch natierlech och e beschleunegten Ausbau vu Luedstatiounen fir Elektroautoen. 2012 goufen d'Netzbedreiwer domadder beoptraagt, eng ëffentlech Autoluedinfrastruktur, Chargy a SuperChargy, opzebauen. Säit 2017 sinn dës operationell an ëmfaassen aktuell iwwer 1.000 Luedstatiounen, woumat Lëtzebuerg den zweetdichtste Bornereiseu an der EU huet.

Zum Chargy-Reseau zielen och eng Rei Luedstatiounen, déi vun Drëtter finanziert goufen an ënnert dem Numm „ChargyOK“ bekannt sinn.

Nieft den ëffentlech zougänglechen Borne huet d'Regierung 2020, nieft der besteeënder finanzieller Ënnerstëtzung fir Elektroautoen, och e Subsid fir Borne fir d'Privatleit agefouert, dee bis haut e groussen Succès am Kader vum Klimabonus kennt.

Vu Januar bis Abrëll 2022 war ee vu véier verkaaften Autoen en Elektroauto. A mat der rezenten Annonce, fir no 2035 keng nei Verbrennermotoren zuzeloossen, muss mir eis Efforte weider verstärken an déi aktuell Luedinfrastruktur ausbauen.

Fir déi besteeënd Dispositiven ze kompletéieren, gëtt elo mat dësem Projet de loi en neien Aideregimm fir

Entreprises hei zu Lëtzebuerg agefouert. Dës dräi gezielte nei Aidë vum Energie- an Ekonomiesministère sollen den Investissement vun den Entreprises an ëffentlech, semi-ëffentlech a privat Luedinfrastrukturen incitéieren an dynamiséieren, mam Zil, d'Luedcapacitéit zu Lëtzebuerg ze beschleunegen an ze erhéijen.

Beträff vum Subsid sinn nei geschafte Luedinfrastrukturen, awer och besteeënd Infrastrukturen am Fall vun enger Erhéijung vun der Luedcapacitéit. Vun dësen Aidë kënnen nëmmen Entreprises profitéieren, déi eng wirtschaftlech Tätigkeet ausüben an uerdnungsgeméis zu Lëtzebuerg etabléiert sinn. Och Firmen, déi op e Leasingvertrag zrëckgräifen, kënnen vun dëser Hëllef profitéieren, andeems de Subsidemontant an de Leasingvertrag afléisst.

D'Zil vun der éischter Aide ass et, den Ausbau vun ëffentlechen a private Luedstatiounen vun enger gewëssener Envergure ze beschleunegen an esou d'Luedleschtung a ganz Lëtzebuerg daillech ze verbesseren. Dës Fördere gëtt am Kader vun enger oder méi Ausschreiwung mat engem Maximalbudget vu 7 Milliounen Euro pro Ausschreiwung a jee no Verhältnis tëschen der kreéierter Luedleschtung an dem ugefroten Montant vun der Aide verginn.

Bei Bedarf kënnen dës Ausschreiwungen op verschidde geografesch Gebidder oder bestëmmten Aarte vun Infrastrukture beschränkt ginn, wann de Marché net déi gewünscht territorial Vernetzung oder Aart vu Luedstatiounen bréngt, déi de Besoine vun elektrescher Luedung entsprécht. All Entreprise, onofhängeg vun hirer Gréisst, déi eng oder méi Luedstatiounen vun enger Luedcapacitéit vu mindestens 175 Kilowatt opriicht oder dës Capacitéit erweidert, kann un der Ausschreiwung deel huelen a bis zu 50 % vun de Käschte fir den Deploiment vun de Borne erhalen, mee net méi wéi 40 % vum virgesinn Budget vun der ganzer Enveloppe vun der Ausschreiwung.

Fir vun dëser Aide ze profitéieren, müssen ëffentlech zougänglech Borne ausserdeem bestëmmte Bedéngungen erfëllen, déi d'Disponibilitéit vun Notzer an hier Interoperabilitéit, och mam Netz vun den ëffentlechen Luedstatiounen, sécherstellen.

Déi zweet Aide soll kleng a mëttelstänneg Entreprises derzou encouragéieren, an eng privat Luedinfrastruktur am Kader vun hirer wirtschaftlecher Aktivitéit respektiv fir hir Employéen ze investéieren. Dës Moosnam ergänzt déi éischt, andeems se d'Natur vum Projet an d'Gréisst vun der Entreprise berücksichtegt an eng einfach Prozedur fir d'Ufroe vun der Aide virgesäit.

Kleng a mëttel Entreprises kënnen esou bis zu 40 % respektiv 50 % vun de Käschte fir d'Born selwer, jee no Gréisst vun der Entreprise an Intelligenz vun der Born, a bis zu 60 % fir de Raccordement un d'Netz subventionéiert kréien.

D'Bäihëllef si gedeckelt op bis zu 40.000 Euro fir d'Infrastruktur selwer an zousätzlech 60.000 Euro fir den Netzzuschluss. Dës Differenzéierung erméiglecht et, de verschiddenen Usschlussbedéngungen vun de verschiddene Standuerter Rechnung ze droen.

Déi drëtt Aide adresséiert sech un d'Netzbedreiwer an un d'Entreprises, déi ons ëffentlech Chargy- a SuperChargy-Borne iwwerhuele wëllen. Eng europäesch Direktiv vun 2019 verbitt de Finanzement vum ëffentlechen Reseau duerch Netzkäschten am Nidderspannungsresseau. Fir datt den ëffentlechen Reseau och kompetitiv bleift par rapport zu den Alternativen, kennt dës Bäihëllef entweder dem Netzbedreiwer oder den Entreprises, déi den ëffentlechen Reseau am Kader vun der gesetzlech virgesinnener Ausschreiwung iwwerhuelen, zegutt.

Dës Aide beleeft sech op 70 % vum Cumul vum Reschtwäert vun der Infrastruktur wéi och den zukünftigen Investitiounen, déi noutwendeg sinn, fir d'Konditiounen vum Bedreiwer vun ëffentleche Bornen ze erfëllen. Dës Pourcentage ass dorop zrëckzeféieren, dass et vill Luedstatiounen an der nationaler Basisinfrastruktur gëtt, déi sech op wéineg frequentéierte Plaze befannen, an dass d'Kapitalkäschte säit 2016, dank den technologesche Progrësen, gesonk sinn.

Finanziell gesäit d'Regierung en Total vu 40 Milliounen Euro tëscht 2022 an 2025 fir déi dräi Mesurë vir, wat 10 Milliounen pro Joer entsprécht. 76 % vun dësem Budget wäerte vun der Facilité pour la reprise et la résilience, FRR, vun der EU-Kommissioun am Kader vum Plan pour la reprise et la résilience fir Lëtzebuerg iwwerholl ginn. An de Wirtschaftsministère gesäit ausserdeem vir, op d'mannst eng weider Persoun anzestelle fir den Aideregimm.

Zum Staatsrot sengem Avis: De Staatsrot hat keng Opposition formelle, just e puer Ännerungsvirschléi, deenen an Amendementer Rechnung gedroe gouf an déi am Avis complémentaire ugeholl goufen. Ënner anerem gouf et Remarque par rapport zu verschiddeenen Definitiounen ewéi och eng Rei legistesche Observatiounen.

Zu den Avice vun de Chambres professionnelles: D'Chambre de Commerce begréisst de Projet de loi ewéi och eng einfach Prozedur, déi en place gesat gëtt, fir d'Aiden unzefroen. Si werft awer Froen op zur Intelligenz vun der Luedeinfrastruktur, zur Gréisst vun den Entreprises, déi eligibel si fir dës Aiden, an ob de Réseau et packe wäert.

D'Chambre des Métiers begréisst de Projet de loi ouni weider Observatiounen.

D'Chambre des Salariés begréisst och de Projet de loi an incitéiert d'Regierung, fir sech weiderhin derfir anzesetzen, dass déi europäesch Luedeinfrastruktur och fir Lëtzebuurger Residenten accessibel ass an dass et méiglech soll ginn, direkt mat der Kaart ze bezuelen. Doriwwer eraus fuerdert si och, dass an den Agglomeratiounen méi Strukture kommen, fir dass d'Residenten eng Parkplaz mat Born hunn.

De Syvicol begréisst och dës Projet de loi a freet, dass och d'Gemenge vun esou Aidë beim Développement vun Elektroborne profitéiere kënnen. Weider ënnersträicht en de wichtege Rôle vun de Gemengen am Développement vun ëffentleche Bornen a formuléiert d'Demande no Documents-types, fir déi technesch a juristesche Froe fir d'Mise à disposition vu Gemengenterraine fir d'Installatioun vu Borne vu Privatentreprises ze reegelen.

Zu den Aarbechten an der Kommissioun bleift ze soen, dass dës Projet de loi no sengem Depot de 6. Dezember 2021 an dem Avis vum Staatsrot den 10. Mee 2022, den 2. Juni an enger Jointe tëschent der Ëmwelt- an der Ekonomieskommissioun virgestallt an examinéiert gouf. An där selwechter Jointe goufen eng Rei Amendements parlementaires ugeholl an ech selwer zur Rapportrice ernannt. Den 1. Juli, nom complémentaires Avis vum Staatsrot den 28. Juni, gouf de Rapport erëm an enger Jointe ugeholl.

Fir weider Detailer verweisen ech op mäi schrëftleche Rapport. An ech wollt och hei nach profitéieren, fir jidderengem e grouse Merci ze soe fir d'Aarbecht un dësem Projet de loi, a ginn och den Accord fir déi gréng Fraktioun.

Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools der Madamm Rapportrice Jessie Thill.

An als éischte Riedner ass den honorabelen Här Jean-Paul Schaaf ageschriwwen. Här Schaaf, Dir hutt d'Wuert.

Discussion générale

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Merci, Här President. Ech wëll direkt dem Jessie Thill Merci soe fir deen exzellenten a ganz komplette Rapport. Ech kann dann och nach méi séier sinn. Mee trotzdem, ech hunn nëmme fënnef Minutten a muss mech awer fläissen.

An ech wëll och direkt soen, dass d'CSV-Fraktioun selbstverständlech d'accord ass mat dësem Projet de loi, deen, mengen ech, ee ganz wichtege Maillon ass an der Chaîne, déi mer fir d'Elektromobilitéit zu Lëtzebuerg brauchen.

An déi Zuelen, déi genannt gi sinn, dass si jo déi, déi mer müssen am Kapp behalen: Dass an deene leschte véier Méint 23 % a méi vun den Neiimmatrikulatiounen Elektroautoe waren. Meng Hypothees ass déi, dass elo pro Joer wäerten 10 % derbäikommen. Dat ass awer just eng Schätzung, déi ech mer esou „im stillen Kämmerlein“ maachen.

Et gëtt jo e puer Cas-de-figures, an deene mir alleguer wunnen. An deen einfachsten ass deen, wann ech doheem wunnen: Ech hu mäin Haus, ech hunn eng Garage, ech hunn eng Stellplaz, da kann ech bei mir doheem eng Wallbox installéieren, interessant-erweiderbar, soudatt dann déi intelligent Wallbox tässelt an da seet: „Voilà, d'Haus huet Prioritéit.“ Huet d'Haus seng Prioritéit ausgenotzt, da bleift net vill iwwreg fir den Auto. An ëmgedréit: Wann de Stroumbedarf am Haus erfogt, geet deen am Auto erop, soudatt ech moies, wann ech opstinn, kee Problem hunn, fir mäin Auto getankt ze hunn, an ech brauch mech do ëm näischt ze këmmen. Dat ass am Fong geholl den idealen an deen einfachste Cas de figure.

Deen zweete Cas de figure, an deem ganz vill Leit zu Lëtzebuerg wunnen – an do kënn eng Fro vu menger Säit dann un d'Leit vun der Regierung –, dat ass dee mat de Koproprietäten. A mir haten et och an der Kommissioun kuerz undiskutéiert. De Cas de figure ass awer deen, dass wann ech an enger Koproprietät wunnen, dann ass jo de Syndic vun de Koproprietäre fir d'Gestioun zoustänneg. Mee och eng Koproprietät huet eng bestëmmt Uschlossleeschtung vum Netzbedreiwer an d'Haus geluecht kritt. An do kann ech dann natierlech fir mech, op menger Plaz, op menger Stellplaz an a menger Garage, wéi och ëmmer, eng Wallbox installéieren. Ech kréien och e Subsid. Och de Syndic kann dee fir mech ufroen. Alles dat ass ok. Ech kann och mat enger Majorité simple dat Recht dozou kréien.

Awer trotzdem: „first come, first served“. Et wäert net duergoen, fir dass all déi Leit, déi an enger Koproprietät, am Bestand ... Ech schwätzen net vum Neibau, well do ass et gereegelt, do geet et, do gëtt et Traffoen an do gëtt alles einfach esou adaptéiert, wéi wann do jiddereen Elektromobilitéit géif bezéien, an all Stellplaz gëtt d'office ekipéiert. Dat ass garantiéiert, mee am Bestand ass dat net garantiéiert, soudass d'Capacitéit riskéiert, net duerzegoen.

An da spillt dat, wat elo gespillt huet bei de PMEen, an dat sinn déi Uschlossbestëmmungen, déi TABen, wéi se genannt ginn, déi „Technische Anschlussbestëmmungen“, deenen déi fënnef Stromnetzbedreiwer am Land alleguerter solidaresch an zesummen ënnerleien. An ech zitëiere just ee Saz doraus, dee seet, wa meng Capacitéit net duergeet, Follgendes: „Dans tous les cas, que ce soit à l'intérieur d'une zone délimitée ou en dehors d'une telle zone, les frais de génie

civil sont toujours à charge du demandeur de raccordement.“ Wëll soen: Wann also déi Uschlosscapacitéit vum Netzbedreiwer an der Strooss net duergeet, sinn ech sou gutt an ech huelen de Bagger an ech rappen d'Strooss op an ech fuere bis an den éischten Traffo, wou dann d'Uschlosscapacitéit geet. Wann den Traffo net duergeet, dann ass et um Netzbedreiwer, fir den Traffo ze verstärken. Mee ech muss dohinner de Raccordement siche goen an ech muss dee Génie civil integral op meng Käschtchen huelen.

An dat bleift elo bei de Koproprietären à charge. Et gëtt elo bei de PMEen iwwerholl duerch e Subsid vun der Regierung, fir deen ech ganz, ganz dankbar sinn, mee dat riskéiert, eis awer nach e Problem ze schafen an der Zukunft. Ech versti ganz gutt, dass mat dësem Gesetz elo mol eppes gemaach ginn ass fir d'Betriber, an et ass och enorm wichtig. Ech wollt awer drop opmierksam maachen, dass mer deen do Problem nach als Hausaufgab vun haut och musse mathuelen. Vläch huet de Minister och fäerdeg Äntwerten drop. Sollt dat net de Fall sinn, da géif ech eng Motioun hei deposéieren – voilà! –, ...

Motion 1

La Chambre des Députés,

– *rappelant les objectifs de l'Accord de Paris sur le climat et le réchauffement climatique du 12 décembre 2015 ;*

– *rappelant le Plan national intégré en matière d'énergie et de climat (PNEC) du Luxembourg qui constitue la stratégie-cadre en matière de politique de l'énergie et de l'action pour le climat ;*

– *rappelant l'objectif du Gouvernement de ramener la part des véhicules 100 % électriques et plug-in hybrides à 49 % à l'horizon 2030 ;*

– *rappelant que les travaux de génie civil pour le raccordement au réseau électrique sont toujours à la charge du demandeur ;*

– *vu le PL 7925 instituant un régime d'aides en faveur des entreprises investissant dans les infrastructures de charge pour véhicules électriques,*

invite le Gouvernement

– *à trouver une solution avec les gestionnaires de réseau ou à élaborer un système d'aide pour les syndicats de copropriétaires afin que ces derniers puissent profiter d'une aide pour les travaux de génie civil (les coûts des travaux de raccordement au réseau électrique).*

(s.) Jean-Paul Schaaf, Emile Eicher, Paul Galles, Aly Kaes, Marc Lies.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci.

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | ... Här President, eng Motioun deposéieren, déi am Fong geholl näischt anescht freet wéi ze soen: „Kommt, mir huelen eis deem dote Problem un, wannechgelift, a mir kucken, dass an deenen nächste Méint och deen dote Sujet diskutéiert gëtt.“ Ob et eng Fro ass vun den Netzbedreiwer. Ob et eng Fro ass, déi een zesummen duerch e Subsid ka maachen, ënner Konditiounen an esou weider. Mee et ass awer nach, mengen ech, eppes, wat felt, well mir hunn awer ganz, ganz vill Leit, déi an der Situatioun vun enger Koproprietät sinn an déi sech Froe stellen.

Si stelle sech och nach aner Froen, déi een an deem Kontext och muss diskutéieren: Wéi déif am Souterrain dierf ech Elektroautoe stoen hunn? Do gëtt et ITM-Bestëmmungen, déi dat net esou ganz evident maachen. Et sinn Assicurancëfroen, déi hannendrun hänken. Och dat muss een eng Kéier belichten. Also et gëtt do och nach e puer Froen.

An da kommen ech zum Schluss. Bon, dat eent ass nach, dass de Syvicol bedauert, dass d'Gemege kee Subsid kréien, well d'Gemege jo awer sou wéi PMEen och Sammelplazen hunn, wou d'Leit eeben och eng Alternativ fir d'Opluede kënnen hunn, dat ka bei Sportsanlage sinn, dat kann op anere Plaze sinn. Si kënnen awer hei kee Subsid kréien.

An dann eng lescht Fro, Här President – ech iwwerschreiden, mee dann halen ech op –, an dat ass déi, an et stoung jo och an den Dokumenter dran, dass d'EU-Recht eis am Fong seet, dass d'Chargy-Bornen, sou wéi mir se installéiert hunn, misste privat gestionnéiert ginn an net vun den Netzbedreiwer.

Dat, wat mer elo hunn, dat war den Opbau vum System, wou gesot ginn ass: „Hei, mir hätte gär 800 Bornen am Land a mir ginn den Netzbedreiwer d'Aufgab. An déi mussen et och finanzéieren, fir déi Bornen ze installéieren.“ Elo si se do, elo kréie mer awer vun der EU ganz kloer gesot: „Dat muss privat geréiert ginn an dat dierf net vun den Netzbedreiwer dauerhaft weider bedriwwen ginn!“

Do wollt ech Erklärungen hunn, wéi dat elo praktesch soll vir sech goen, well mer jo mat dësem Gesetz eigentlech zousätzlech ChargyOK-Bornen an e System erakréien, deen dann herno erëm muss weidergereecht ginn un d'Netzbedreiwer. Do kann ech mer nach net richtig virstellen, wéi dat soll funktionéieren.

Dat gesot, e ganz grouse Merci fir dëse Projet de loi, dee sécherlech e ganz wichtege Maillon ass an der Elektromobilitéit. An ech freeë mech op mäin éischten Elektroauto.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Schaaf. An den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Max Hahn. Här Hahn, Dir hutt d'Wuert.

M. Max Hahn (DP) | Merci, Här President. Bon, ech mengen, nieft de Primmen, déi et gëtt fir emissionsaarm Autoen, Elektroautoen an eeben och d'Borne bei sech doheem, ass dat heiten deen nächste Schrëtt, dee mir als Demokratesch Partei begreissen, wouvunner och d'Betribler – eng laang Revendicatioun iwwregens, wéi mer alleguerte wëssen – kënnen profitéieren.

Ganz gutt gefällt eis un deem heite Projet de loi, dass een nach méi héich Primme ka kréien, wann déi Bornen effentlech zougänglech sinn. Eppes, wat eis an deem ganze Kader hëllef, fir eeben ze kucken, dass mer méi en dichte Reseau u Borne kréien. Dat kënnen mer nëmme begreissen!

Déi eenzeg Fro, déi ech vläicht hunn: Et héiert een ëmmer erëm, dass eebe Privatstéit heiansdo nach Refuse kréien, fir en Uschloss fir Elektroautoen ze kréien. Ass do eppes drun? A wat si vläicht déi eng oder déi aner Pisten, déi do envisagéiert si vu Regierungssäit, fir datt och an Zukunft, wa mer drun denken, fir an zéng Joer 200.000 Elektroautoen hei am Land fueren ze hunn, fir do eeben nach besser ze ginn?

Dëst gesot, bleift mir just, der Rapportrice, dem Jessie Thill, e ganz, ganz grouse Merci ze soe fir säi ganz, ganz exzellente schrëftlechen a mëndleche Rapport.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Hahn. An da wier et un der honorabelen Madamm Cécile Hemmen. Madamm Hemmen, Dir hutt d'Wuert.

Mme Cécile Hemmen (LSAP) | Jo. Merci, Här President. Merci virop awer der Rapportrice, dem Jessie Thill, fir de schrëftlechen an de ganz explizite

mënsch ... mëndleche Rapport. Mënschlech och, mee virun allem mëndlech!

Den Här Schaaf huet et richtig gesot, et ass e ganz wichtege Maillon an der Transitioun a Richtung Elektromobilitéit. Fir de Rescht bleift wierklech näischt méi bäizefügen. Et war alles kloer. An ech schlësse mech den Iwwerleung vu menge Virriedner un.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Madamm Hemmen. An da wier et um honorabelen Här Fred Keup.

M. Fred Keup (ADR) | Merci, Här President. Dir Dammen an Dir Hären, merci och der Rapportrice fir de Rapport.

Ech wëll hei ufänken: Kee Mënsch huet eppes géint Elektroautoen, a mir natierlech och net, ...

(Hilarité)

... an duerfir stëmme mir dat heiten och mat.

(Interruptions)

Mir hunn awer eppes dergéint, wann een Tatsaachen heiansdo net esou erëmgëtt, wéi se tatsächlech sinn, an ech wollt Iech do e puer Beispiller hei opzielen.

Éischt Beispill, wann Der sot, et wier ee grouse Succès. Ech ginn elo ee Joer zrëck, den 1. Oktober 2021 hate mer hei am Land am Ganze 7.000 Elektroautoen, dovun 3.424 privat elektresch Autoen. Also dat si mol keng 2 % vun de 500.000 Gefierer hei am Land. Dat heescht, 98 % waren deemools Verbrenner. Ech mengen, e Succès gesäit aneschtens aus.

Dann ass hei och déi Zuel e puermol genannt ginn, och am Rapport: Do schreiw mer dann, 20,5 % vun den Neimatrikulatiounen 2021 wieren elektresch Autoe gewiescht. Ech versti jo awer do richtig, do sinn d'Hybrid-Autoe matagerechent, ne?

Jo. Voilà. An ech fannen, dat ass am Fong eppes, wat hei net kloer erauskënnt. Hei seet jiddwereen, ee Fënnestel vun den Autoen, déi 2021 nei immatrikuléiert gi wieren, wieren elektresch Autoe gewiescht, mee do sinn d'Hybridautoe matagerechent.

An déi Zuel, déi am Fong wierklech interessant ass, dat ass déi vun de rengen elektreschen Autoen. A fir et ganz éierlech ze mengen, mengen ech, dass een och da mat där Zuel hei misst am Rapport an och hei an de Rieden ... misst een déi benotzen. Ech mengen, en Hybridauto huet och e Verbrennermotor, an dat ass fir eis keen typeschen elektreschen Auto.

Dann, drëtt Saach – ech mengen, ech kommen dorop zrëck –: 49 %, dat ass d'Zil vun der Regierung vun elektreschen Autoen am Joer 2030, dat heescht an aacht Joer. Mir hunn et gerechent, plus/minus misst also alljoers eng Zounam komme vun 30.000 Elektroautoe bis 2030. Dat ass fir eis komplett onméiglech. An ech fannen, da soll een och Ziler setzen, déi realisierbar sinn.

Dann, véierte Punkt, dat ass dat, wat mer hei och scho sot: Den Elektroauto, dee gëtt duergestallt, wéi wann deen einfach eppes vill, vill, vill Besseres wier wéi den normale Verbrenner, an dass en och eng vill besser CO₂-Bilanz hätt, wat awer net onbedéngt de Fall ass. D'Hierstellung vun engem Elektroauto verbraucht och ganz vill CO₂, an oft ass et esou, datt eréischt no engem gewëssene Kilometrage de Verbrenner méi CO₂ ausstéisst wéi en Elektroauto.

An da stellt sech jo och nach d'Fro: Wou kënnt de Stroum iwwerhaupt hier? Dozou kommen ech nach e bësse méi spët.

Dann ass et esou, dass oft gesot gëtt: „Jo, d'Elektroautoe si super, well de Stroum, dee kënnt jo dann

aus alternativen Energiequellen, aus de sougenannte gréngen Energiequellen.“ Och dat ass awer e bësse mat den Hoer erbäigezunn. Just fir Iech e Beispill ze ginn: Mir zu Lëtzebuerg, mir konsuméiere pro Joer 50 Terawattstonne Stroum, an dovunner ass manner wéi 1 % vun alternativen Energien hei zu Lëtzebuerg, spréich, ech schwätze vu Wandenergie a vu Sonnenenergie.

Also do ass et einfach och physikaesch net méiglech, dat immens staark ze erhéijen. Leider. Leider soe mir dat och. Mir géife jo och gäre méi alternativ Energië benotzen, mee et ass ganz schwéier. A well et och en plus eng volatil Energie ass: Wann dobauss keng Sonn schéngt a wa kee Wand ass, da produzéieren déi Anlage ganz genee null. An dofir brauch een dann e Backup. De Minister hat gesot, de Backup wier de Gas. Dat ass och allgemeng ëmmer esou ugehallt ginn, mee elo hu mer awer e Problem mam Gas. An da stellt sech d'Fro: Wéi wëlle mer dee léisen?

Weider dann zu de Luedestatiounen. Laut EU-Kommissioun brauch ee fir zéng elektresch Autoen eng effentlech Luedstatioun. Dat heescht also, mir bräichte fir 2030 – wa mer dann d'Hallschent vum aktuelle Fuerpark huelen, 440.000 Autoen, da wiere mer op 220.000 Autoen – iwwer 20.000 Luedestatiounen an aacht Joer. Wéi soll dat méiglech sinn?

An da gesäit een och – an dat hunn ech och hei schonn eng Kéier gesot, ech wëll awer nach eng Kéier drop zrëckkommen, well dat ass wierklech e spannende Punkt –: Et gi jo och eng ganz Partie Parkinge rieds a léns opgeriicht, och vum Staat, ech hat d'Beispill genannt vun „Elmen“, wou d'SNHBM Opfangparkinge baut. An do ass et esou, dass vun 202 Parkplazen der ganz genee zéng virgesi si fir elektresch Autoen. Do ass deemools gesot ginn, dat kéint ee verduebelen op 20, mee ech mengen, wann een et seriö géif mengen, da misst een am Fong elo scho fir esou Parkplazen, déi ee jo awer fir déi nächste Joren, Joerzéngte plangt, virgesinn, dass op d'mannst 100 vun deene Parkplazen, vun deenen 202, eng elektresch Opluedstatioun hunn. Dat musst Der de Leit dann awer emol erklären.

An dann ass natierlech nach ëmmer déi allgemeng Gefor, déi mer am Moment hunn, vun enger Energiekris. An do stellt sech natierlech einfach och d'Fro, vu wou mer de Gas hierkréien an dann och, vu wou mer de Stroum hierkréien an Zukunft.

Do war och schonn eng Diskussioun virum Ukrain-Krich. Jo, virun engem Joer huet den däitsche Wirtschaftsministère an d'A gefaasst, dass ee kéint an Zukunft, da ganz vill Elektroautoen ënnerwee sinn, zäiteweis d'Luedestatiounen ausschalten, fir dass de Reseau net géif iwwerlaascht ginn. An déi Gefor stellt sech natierlech elo ëmmer méi, well de Gas eeben den typesche Backup ass, deen ee ka liicht erop- an eroffueren, fir Stroum ze produzéieren. A vu dass mer elo e Problem mam Gas hunn an eventuell nach méi e grouse Problem mam Gas kréien, kréie mer och e Problem mam Stroum.

An dat ass einfach d'Fro, déi ech elo mol géif allgemeng stellen a mat där mer eis mussen alleguerten ausernanersetzen, dat ass: Wou kënnt kuerzfristeg iwwerhaupt dee Stroum hier, dee mir brauche fir alleguerten déi Saachen, déi mat Stroum solle bedéngt ginn, spréich déi vill Elektroautoen, spréich déi vill elektresch Heizungen a sou weider a sou fort? Mir mussen eis wierklech do Gedanke maachen.

Zum Schluss nach eng Kéier ganz kuerz: Nee, mir sinn net géint Elektroautoen. Jo, mir stëmmen dat mat. Mee mir sinn awer och net géint Autoe mat Verbrennungsmotor. An och si sollen hir Plaz behalen, och no 2035, wann et eis no geet.

Konkreet ass et esou: Mir sinn technologieoppen. Mir si souwuel fir Elektroautoen oppen, wéi fir Verbrennungsautoen, wéi och fir aner Alternativen. An den technologesche Fortschritt soll sech duerchsetzen a vun de Bierger fräiwéileg akzeptéiert ginn.

Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Keup. An den nächsten ageschriwwene Riedner ass déi honorabel Madamm Myriam Cecchetti. Madamm Cecchetti, Dir hutt d'Wuert.

Mme Myriam Cecchetti (déi Lénk) | Merci, Här Président. Mat dësem Gesetzesprojet di mir eis e bësse méi schwéier. Dass Borne sollen opgeriicht ginn, ass natierlech evident, wann de Fuerpark drastesch ëmgebaut soll ginn, fir schonn 2030 laut de Wënsch vun der Regierung op 49 % Undeel vun der Elektromobilität ze kommen. Dass de Staat dofir Subsidien decidéiert, ass an eisen Aen och ze verrieden an och noutwendeg, wann déi néideg Infrastruktur schonn an Zäite vun enger nach schwächer Demande u Borne fir ze luede scho soll geschafe ginn. Mat der Elektrifizierung vum Fuerpark hu mir och kee Problem. Si ass noutwendeg, well Elektrogefierer e méi klengen ekologesche Foussofdruck wéi Gefierer, déi fossill Energieträger verbrennen, hunn.

Mee ökologesch onproblematesch ass awer keen Auto. An och hei gi Biedem verschwent a versigelt, wann een nei Stroosse muss bauen. Mir kënnen net e séier wuessende Fuerpark elektrifizéieren, wéi dat vun der Regierung geduecht ass, ouni dass sech dobäi ganz eeschthafte Gedanken gemaach gëtt, wéi an Zukunft insgesamt daitlech manner Autoe solle kaf ginn an op eise Stroossen daitlech manner Kilometer mat Privatautoe solle gefuer ginn.

Donieft – an d'CSL huet och dorobber opmierksam gemaach – produzéiere mir zu Lëtzebuerg an an der Groussregioun ganz wéineg Stroum op Basis vun erneierbaren Energien, mee verbrauchen Atomstroum oder Stroum aus Kuelekraaft oder Gaswierker. „15,6 % vum verbrauchte Stroum war 2020 erneierbar“, seet den ILR.

Wa mer den erneierbaren Undeel wëllen eropschrauwen, da mussen mer de Verbrauch an de Grëff kréien. Mir kënnen eis an Zukunft net weider esou fortbeweegen, wéi dat an de leschte Joerzénge de Fall war. D'Äerd huet eis déi Limitt scho längst opgewisen. D'Léisung läit fir eis net am „null Auto“. Dat ass net realistesch a fir vill Leit och net zoomutbar.

Mee et ass awer méiglech, d'Zuel vun Autoen, déi de Gros vun der Zäit just masseg Plaz a Garagen oder Parkingen ewechhuelen, erofzedrécken, zum Beispill andeems mir eis als Gesellschaft Méiglechkeete ginn, eis Autoen ze deelen, Stéchwuert: „Carsharing“, dee bei eis embryonär bleift.

A Bezuch op dëse Gesetzesprojet si fir eis follgend Elementer doriwwer eraus relativ problematesch:

Éischtens, déi envisagéiert Mise en concurrence vun der ëffentlecher Luedeinfrastruktur. Dëst soll jo iwwert de Gesetzesprojet 7876, deen eng europäesch Direktiv ëmsetzt, kënnen geschéien am Fall, wou e Gestionnaire vum Réseau mat iwwer 10.000 Clienten d'Luedeinfrastruktur bedreift.

D'Creos ass de Bedreier vum Chargy-Réseau an huet als Betrib, deem säi Kapital sech bal integral aus ëffentleche Quellen zesummesetzt, dëst Netz mat ëffentleche Gelder opgebaut. Den envisagéierte Verkauf vun der Infrastruktur un een oder méi Operateure wëlle mir op alle Fall net. Mir wëllen, dass dat an ëffentlecher Hand bleift an net eng oder méi

Privatentreprisen de Réseau als Service mission publique exploitéieren an domadder déck Profitte maachen.

Zweetens, déi proposéiert Aiden, déi am Endeffekt derzou féieren, dass d'Bornen zu Lëtzebuerg nom Voiture-Boulot-Dodo-Prinzip ausgebaut ginn. Bornen entstinn do, wou geschafft an akaaft gëtt, an doheem am Garage. Wann ee kee Garage huet, dann huet ee schonn deen éischte Problem. Mee wann ee vläicht emol iergendwou aneschtens fuere wëll wéi just op de Büro, dann huet een deen nächste Problem.

De Standuert vu Borne vu Privatentreprisen wäert ëmmer enger lukrativer Logik nogoen. Als Beispill: Wann eng Grande surface nëmmen zu Ouvertureszäite fir de Public accessible Bornen opriicht, da kritt se dofir 30 % vum Staat finanziert. Mee déi Grande surface riicht déi bei sech op, net am Duerfkär oder virum Kulturzentrum am Quartier. Dofir seet de Syvicol jo och hei zu Recht, dass d'Gemeinde jo och Borne kéinten opriichten. Dëst geschitt jo och schonn zum Deel, an a verschidde Gemengen, wéi zum Beispill zu Suessem, ginn der vill opgeriicht, mee eebe leider nach net a villen anere Gemengen. An déi gi vläicht eeben do op Plazen opgeriicht, wou eng Entreprise sech manner Frequentatioun erwaart.

Drittens, d'Ongläichheete bei der Mobilität, déi einfach verschäerft ginn. Ech ginn och hei emol e Beispill: Eng Baufirma mat 200 Matarbechter huet sécherlech keng 200 Parkplazen. Si huet der vläicht 50 oder 10. Wien do parkt, ass kloer: net de Léierbof, net den Handwierker oder den Aarbechter, mee d'Direktioun oder de Conseil d'administration. Déi kréie mat Staatsubsidien elo hir Bornen opgeriicht. Den Aarbechter fiert schéi mat sengem Auto a sicht eng Parkplaz a bezilt och nach fir déi Plaz. Bei anere Leit, déi sonndes oder owes an nuets schaffen – ech denken un d'Personal am Commerce oder och am Spidols- oder Fleegesecteur –, ass et nach méi schwierig. Do fueren deelweis manner Busser an Zich oder eventuell iwwerhaupt keng méi. Mee och déi parken net op der Chefetage oder direkt bei hirer Aarbecht. Do si mir eis jo awer eens.

Mir risquéiere mat Gesetze wéi dësem, ëmmer méi eng Gesellschaft ze kréien, déi verstärkt no de klassische Konfliktlinnen an Ongläichheeten opgebaut ass. D'Stad leeft iwwer mat Bornen, während um Land bal keng ass. Wann ee selwer keng am Garage huet, hat ee Pech. D'Leit aus den ieweschte Schichten hunn eng Parkplaz virun der Dier vum Büro mat Bornen, déi och nach bezuelt sinn, deels vum Staat. D'Caisière ka sech diebelen, fir op d'Aarbecht ze kommen, a bezilt hir Parkplaz an d'Luede vum Auto selwer. Dat sinn d'Problemer, déi misste mer awer iergendwéi geléist kréien.

Merci fir d'Nolauschteren.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Madamm Cecchetti. An de leschten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Marc Goergen. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här Président. Dat heissen ass e ganz flott Gesetz. Fir mech als Fan vun der Elektromobilität ass et e grouse Schrëtt no vir, dee mer maachen. Et ass Zoufall, dass jo gëscht déi Superchargeren ageweit gi sinn, dat ass da passend. Ech hoffen, et wäerten der nach vill bäikommen, well am Moment ass et jo just eng Richtung a just déi sechs Stéck. Mee wéi ech gelies hunn, kënnst Der déi awer ganz schnell erweideren, well et ass nämlech dat, wat et herno interessant mécht, déi ganz Elektromobilität, dass och déi Superchargere kommen. Ech mengen, déi Bornen, déi am Moment nach iwwerall stinn, mat eelef oder 22 Kilowatt, dat

ass eigentlech nach eng Technik vu fréier. Well hautzudaags, wann een déi nei Elektroautoe kritt – wann ee se dann eng Kéier kritt, mat de Liwwerzäiten –, da ginn déi bis op 150 Kilowatt erop.

An et ass nämlech dat, wat et ganz interessant mécht, well et ass nämlech net – wéi Verschiddener heiansdo mengen –, dass esou eng Elektroparkplaz mat der Born wär, fir do stonnelaang stoen ze bleiwen. Nee, mir ginn op eng Technik, wou dat herno mat engem gudden Auto an enger hallwer Stonn, mat engem net esou schnellen Auto an enger Stonn, zwou Stonne gelueden ass. Et ass jo och fréier keen op d'Iddi komm, dass een op der Tankstell am Duerf geparkt huet an da mol bei de Bäcker, Metzler akafe gaangen ass an dann einfach emol d'Pompe blockéiert huet, bis deen Nächste kënnt.

Well dat ass nämlech ee vun de Problemer: Mir hunn zwar genuch Pompelen hei, mee wann ee mat Elektroënnerwee ass, mierkt een alt, dass Leit sech do ganz laang fest stellen. Dat ass nämlech ee vun de Problemer hei am Land, dass mir, par rapport zum Ausland, keng Zäitbegrenzung hunn. Am Ausland ass et nämlech esou: Wann ee mat sengem Elektroauto anzwousch parke geet, dee luet, dann ass et fir déi Zäit, wou ee luet. Et ass net, dass een da seng Charge voll huet, well ee grad emol zéng Kilometer nogelueden huet, awer dee ganzen Dag am Shoppingcenter stoe bleift oder iergendeng Parkplaz blockéiert an déi, déi duerno kommen, déi net kréien.

Dofir misst een och zu Lëtzebuerg eng Kéier driwwer nodenken, dass een awer mol op d'mannst eng Zäitschinn abaut, well soss mécht dat Ganzt kee Sënn. Wann d'Elektrobornen, déi aus menger Erfahrung ganz gutt zu Lëtzebuerg opgestallt sinn ... Sécherlech kann een driwwer diskutéieren, der a verschidde Beräicher méi ze maachen, mee am Moment si se gutt opgestallt. A sécherlech, mat all neiem Auto, deen dann iergendwann eng Kéier ausgelievert gëtt, ass et natierlech, dass méi Clienten do sinn.

Also fir eis Piraten ass dat Gesetz hei ganz gutt. Mir sinn och frou, dass do investéiert gëtt, léiwer do, wéi 7,5 Cent an de Pétrol. Dat heescht: Léiwer dat an den Elektro ginn, wéi dass mer de Budget ginn, fir iergendwéi am Pétrol ze maachen.

Wéi ech an der Kommissioun schonn ugedeit hat an och gefrot hat: Wou ech net esou ganz zefridde sinn, ass, dass een un Chargy gebonnen ass. Well do war jo och meng Fro, ob et dann herno méiglech wier, dass zum Beispill de Patron oder, wéi ech viru 14 Deeg dann hei uklänge gelooss hat, dass zum Beispill Hotellen et gratis ubidden. An do krut ech jo als Äntwert vum Beamten an der Kommissioun, dass dat net méiglech wier, well een iwwer Chargy muss fueren, ausser de Patron oder den Hotelbedreier géif Chargy dat rembourseren. Dat mécht keen.

Et wär eigentlech vill méi interessant gewiescht, wann eng Firma kéint higoen an zum Beispill déi Elektrobornen da gratis kéint ubidden. Dat wär eng Plus-value fir de Client, dee kéint dohinner kommen. Et luet ee schnell. Dat kéint dee jo dann a senger Marge matberechnen. Wann een en Hotel huet am Ausland, ass dat gang und gäbe, dass, wann een als Client dohinner geet, een do säin Auto ka gratis lueden. Dat ass hei, esou wéi ech et elo erkläert krut an der Kommissioun, well et jo Chargy-gebonnen ass, leider net méiglech.

Wat awer ganz positiv an dësem Text ass, ass, dass d'Bezuemethoden opginn, well et nervt näischt méi, wéi dass ee muss 20 Kaarten an der Täsch am Portomni hunn, fir iwwerhaupt kënnen säi Stroum ze kréien. Wann elo déi heite Borne kommen, da kann ee mat enger Kreditkaart bezuelen, am beschten nach mat enger App, wéi et och am Ausland méiglech ass.

Do huet een eng App an da kann een dat ganz schnell fräischalten. Dat ass vill méi virdeelhaft, wéi wann ee sech muss herno mat 20 Kaarten umellen an esou weider, dee ganzen Zinglabumm. Well hei zu Lëtzebuerg hu mer eeben net nëmmen een Operateur, ech hat dat och schonn eng Kéier hei gesot. Deen Operateur ass och elo net dee bëllegsten, wann een an Europa vergläicht. Do kéint een och nach eng Kéier nohëllefen.

Wa mer op där enger Säit hignn a mir setzen de Pétrol erof – also Dir setzt de Pétrol erof, mir jo net –, wann Dir de Pétrol erofsetzt, hätt een och kënnen higoen an den Elektro am selwechte Moment e bëssen erofsetzen, op d'mannst, fir fair ze bleiven an awer dee Virdeel vun der Elektromobilitéit nach eng Kéier ervirzehiewen. Dat hu mer dunn e bësse vermësst. Well mir si jo der Meenung, mir sollten aus dem Tanktourismus eraus, eran an en Elektrotourismus. An dofir ass eeben dee Supercharger esou interessant.

Wann d'Leit aus der Groussregioun wëllen heihinner tanke komme mat hiren Autoen, sinn déi Superchargen ..., dann tankt Der do, da kënnt Der quasi, ech maachen elo net ze vill Reklam, mee Alkohol an Zigaretten, wat jo nach op Tankstelle gutt leeft, kafen, während Äre Supercharger dat mécht. Dat ass dann deen neien Elektrotourismus. Dat ass vill méi propper an et wär vill besser fir eise Budget wéi den Tanktourismus, wou mer, wéi fälschlecherweis oft behaupt gëtt, net e Plus maachen, mee e Minus. Déi Etüd, déi ass jo och nach eng Kéier an enger Question parlementaire bestätegt ginn.

Also am grouse Ganzen: Mir sinn derfir. Mir sinn och der Meenung, dass se weiderhin ouni Atom solle funktionéieren an dass déi Bornen, déi haut gestëmmt ginn, och weiderhin net vun Atom solle gespeist ginn. Dofir bleiwe mir Piraten och an deem Bündnis a mir wäerten eis och weiderhi géint den Atom ausschwätzen.

Merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Goergen.

D'Regierung huet d'Wuert: den Här Energieminister Claude Turmes.

Prises de position du Gouvernement

M. Claude Turmes, Ministre de l'Énergie | Villmools merci. Ech menge wierklech, an dat schéngt jo och hei gedeelt ze ginn, dat dat hei e wierklech ganz wichtige Gesetzesprojet ass. Ech mengen, et ass e Meilesteen, fir elo weiderzekommen an der Elektromobilitéit. An ech si ganz frou, dass ech mam Franz Fayot haut dee Projet dann och quasi vun der Regierungssäit nach eng Kéier e bësse kann erläuteren.

Ech mengen, am Verkéier, wa mer dee wëlle klimafreëndlech gestalten a wa mer och net wëllen ëmmer nei Stroossen an esou weider bauen, da muss een eng gewëssen Hierarchie hunn. Dat heescht, dat éischt geet beim Urbanismus un, dat heescht, mir probéieren, e Land ze sinn, wou mer d'Leit esou no wéi méiglech bei hir Aarbecht, bei hir Fräizäit wunne kréien. Ech mengen, dat ass jo déi Diskussioun vu vir-drin, och Frichen ze notzen an esou weider.

Dat Zweet ass den ëffentlechen Transport. Ech wëll hei nach eng Kéier drin erënneren: Mir sinn am Moment dat Land op der Welt, wat am meeschte pro Kapp an den ëffentlechen Transport investéiert, a mir sinn och dat eenzegt Land, wat e gratis ëffentlechen Transport ubitt.

Ech mengen, beim Vëlo si mer och gutt ënnerwee. Mëttlerweil gëtt et jo eng ganz Rei aner Gefier, Trottinneten an esou weider, déi ëmmer méi de Wee fannen, wat jo och eng nei Form ass vun duusser Mobilitéit.

Carsharing ass eppes, wat och sai Wee mécht. An ech mengen, de François Bausch hat rezent eng Konferenz mat enger ganzer Rei Experten. An dorausser kommen elo eng Rei nei Initiativen, fir och de Carsharing méi ënnert d'Leit ze bréngen.

An dann hu mer natierlech grad och am ländleche Raum och nach e Bedarf un Autobesëtzer. An duerfir ass et eebe wichteg, dass deen elo eriwwegeet op d'Elektromobilitéit.

Eist Zil ass am nationalen Energie- a Klimaplang, dass mer 2030 49 % vun allen Autoen op der Strooss elektresch hunn. Ech sinn optimistes, dass mer dat Zil errechen. Éischstens, ech mengen, kuckt Iech emol einfach un, wat déi lescht zwou Wochen och um europäeschen Niveau decidéiert ginn ass. D'lescht Woch en Dënschdeg ass hei zu Lëtzebuerg vu 27 Ëmweltministeren en Accord fonnt ginn, dass thermesch Autoen ab 2035 terminéiert ginn. An dat huet natierlech zur Konsequenz, dass sämtlech Automobilkonzerner elo um europäesche Marché nach vill méi wäerten attraktiv elektresch – voll elektresch – Autoen op de Marché bréngen. Well wa se dat net maachen, da si se net méi esou present op deem Marché, also wäert et och elo geschwënn nach vill méi attraktiv Modeller ginn, och an alle Gammen, mengen ech, och fir Familijeween.

An dat Zweet, wat een net soll ënnerschätzen ... Dat Eent ass de Marché vun de Privatautoen. Dee stimuléiere mer jo mat eiser Primm vun 8.000 Euro. Mee dat, wat fir Lëtzebuerg exceptionnel wichteg ass, soen ech: Et gëtt keen anert Land an Europa, wat esou en héijen Undeel u Leasings- ... also u Voitures de société huet.

An dat, wat de François Bausch zesummen och mat der Finanzministerin op de Wee bruecht huet, d'Reform vum Leasinggesetz ... dat heescht, ab 2024 (veuillez lire: 2025) ass et guer, guer, guer net méi interessant, fir iwwert d'Steiervirdeeler vun de Voitures de société iergendeppes anescht, iergendeen aneren Auto ze hu wéi en elektreschen. A wann ... Der wësst, dass dat 50 % sinn, dat heescht, 50 % vum Marché wäert am Joer 2024 (veuillez lire: 2025) komplett eriwergoen op Elektresch. An duerfir ginn déi Zuele vun den elektreschen Autoen och elo an d'Luucht.

An et war jo eng Remark vir-drin, Hybrid an Elektresch, Dir musst wëssen, dass dëst Joer dat éischt Joer ass, wou mer méi elektresch Autoe verkafe wéi Hybrid. Dat heescht, déi Tendenz ass elo schonn do, a grad wann d'Leasinggesetz – dat neit – sech applizéiert, wäert dat massiv an d'Luucht goen.

An da brauche mer natierlech och eng Politik, fir weiderhin eent vun den attraktivsten an dichtesten Netzer ze si vu Ladestatiounen. Mir hunn eng Politik, fir doheem Wallboxen opzerichten. D'Experte ginn dovun aus, dass 60 %, 70 %, 75 % vun alle Ladevorgäng wäerten doheem passéieren. Dat heescht, ganz, ganz vill Leit wäerten ëmmer doheem lueden. Ech hat elo nach d'lescht Woch d'Chance, mat engem ze schwätzen, dee seet: „Ech hu säit dräi Joer en Elektroauto“, deen huet zweemol an deenen dräi Joer net doheem gelueden. An dat ass natierlech virun allem wouer och fir all déi Leit, déi eeben eege Garagen hunn.

Dann, dat Zweet ass natierlech, dass ech e Bornesystem brauch am ëffentleche Raum. Mir hu mat Chargy a mat SuperChargy den zweetdichteste Reseau a ganz Europa. A mir haten e Méinden de Moien d'Chance, mam Vizepräsident vun der Kommissioun, dem Här Timmermans, elo 24 nei Superchargeren – Aire de Capellen op deenen zwou Säiten, Aire de Berchem op deenen zwou Säiten – ... Dat heescht, mir sinn och fir dese Summer elo geréicht, wann d'Hollänner mat

hiren Elektroautoen op d'Côte d'Azur fueren. An et ass natierlech och e weidert Angebot fir eis Residenten.

Dat leeft alles. A lo kënnt deen nächste Schrack: Dat ass, dass mer elo eebe sämtlechen Tankstellen, sämtleche Supermarchéen, sämtleche Leit, déi e Bürosgebai hunn, sämtlechen Handwierker, Industriebetriber d'Méiglechkeet ginn, fir selwer och fir hiert Personal a fir hir Clienten elektresch Bornen opzerichten. An déi gutt Noriicht ass: Eis Leit, dem Franz seng Leit a meng Leit, hunn immens gutt geschafft, net nëmmen um Gesetz, mee mir wäerten och nach dese Juli déi éischt Ausschreiwung maachen an der Gréisstenverdringung vu sechs Milliounen. A mir wäerten och do relativ schnell kënnen den Zouschlag maachen, well mer wëssen, dass ganz, ganz vill Acteuren hei zu Lëtzebuerg prett sinn, fir elo schonn de Schrack ze maachen direkt och an nei Infrastrukturen.

Fir d'Gemengen, a fir vläicht och nach eng Kéier dee Punkt ze erklären: Et ass effektiv esou, dass et um Niveau vun der Europäescher Unioen 2012-2013 eng Gesetzgebung gouf, déi gesot huet: „Baut elo mol eng Grondinfrastruktur op an dat kënnt Der roueg och iwwert d'ëffentlech Hand oder iwwert d'Netzbedreiwer maachen.“ An dunn ass 2018 eng nächste Direktiv komm, déi sot, esou wéi de Staat an d'Gemenge keng Tankstelle bedreiwen, soll dat eeben och an Zukunft éischer e Privatbusiness sinn wéi en ëffentleche Business.

Dat heescht, de System wäert elo iwwerfouert ginn, graduell. A mir wäerten eis do och déi néideg Zäit loossen, fir dat mat de Gemengen an allen Acteuren ze beschwätzen. Mir müssen dee System iwwerféieren, mir hunn do kee Choix. Mir hunn dat och juristes, erop an erof gekuckt an ... Gutt. Mee mir loossen eis Zäit dofir. Elo ass emol wichteg, dass mer déi Grondinfrastruktur hunn.

An dann, mengen ech, fir all déi – an ech mengen, mir hunn der jo net weéng heibannen –, déi Gemengepolitiker sinn: Mir hu ganz vill mam Syvicol diskutéiert. A mir hu lo dräi Saache gemaach, fir och de Gemengen ze hëllefen. Dat éischt ass: Mir hu mam Interieur zesummen e Standardkontrakt entwéckelt, fir eeben ... Ech hunn als Gemeng ëffentlech Parkplazen, ech hunn en Operateur, deen op deenen ëffentleche Parkplazen de Service ubitt. A wat ass de Standardvertrag? An deen hu mer och mam Interieur gekläert, fir dass et do keng juristesche Onsécherheete gëtt.

Dat Zweet ass: Mir hunn eng Plattform bei der Klima-Agence geschaf fir de Matchmaking. Dat heescht, dass eeben d'Operateuren – a mir hu mëttlerweil fënnef oder sechs national Operateuren, déi wierklech elo an dee Marché erakommen –, dass déi eeben och einfach kënnen e Matchmaking maache mat de Gemengen.

An dat Drëtt – an dat schéngt mer och wichteg –: An der Klima-Agence hu mer och elo zwee Leit, déi wierklech d'Berodung maache vun de Gemengen. Dat heescht, dass mer d'Gemengen och net eleng loossen, déi soen: „Ok, ech hunn hei e Quartier. Et ass e Quartier, wou ganz vill Leit keng eege Garage hunn – wéi maachen ech dat elo?“ An dass mer eeben do och ... Mäin Appell un d'Gemengen ass: Huel Iech e Rendez-vous bei der Klima-Agence a loosst Iech vun hinnen hëllefen, och an der éischer Berodung, wéi Der dat dann ugitt!

E leschte Punkt: d'Syndicken. Merci nach eng Kéier och dem Här Schaaf, dass en déi Fro opbruecht huet. An deemem Gesetzesprojet hu mer d'Méiglechkeet vum Leasing. Dat heescht, mir hu Firmen, déi kënnen dat och de Syndicken ubidden. Dat ass elo en Deel vun der Äntwert. Mir hunn nach eng zweet Äntwert an der Maach: Dat ass, dass mer dat besteeënd

Wallboxreglement, wat éischter um Klimafong hänkt, elo wäerte licht adaptéieren. An duerfir géif ech proposéieren, wann Dat fir Iech ok ass, dass mer – also ech, ech si bereet – déi Motioun nach eng Kéier an d'Kommissioun huelen. An da kann ech Iech do nach eng Kéier méi am Detail erklären, wéi mer do wëllen drun eruegen.

An dat Allerwichtigst fir ze verstoen – an dat ass elo eng Äntwert op déi Suerge mat „Packt d'Stroumnetz dat?“ – ass ëmmer: Ech muss mer e Konzept ginn, an an deem Konzept muss Intelligenz dra sinn. Dat heescht ... an ech hunn eeben d'Méiglechkeet ..., mir sinn am Zäitalter vum IT, vum Digitalen, a mir kënne jo doriwwer dann och effektiv dat alles maachen.

An da ginn ech d'Wuert weider u mäi Kollege, de Franz Fayot, mat deem mer eng super ...

(Interruption)

...Zusammenaarbecht haten an deem Projet.

(Brouhaha)

M. Fernand Etgen, Président | Fir d'éischt nach vläicht Parole après ministre fir den Här Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Jo. Merci, Här Präsident. Et ass éischter eng Fro an déi Richtung, wéi Der dat gesitt mam Zäitmanagement op den Elektroparkplazen, dat zäitlech Begrenzt, ...

M. Claude Turmes, Ministre de l'Énergie | Dat hat ech jo ...

M. Marc Goergen (Piraten) | ... wat ech gefrot hat.

M. Claude Turmes, Ministre de l'Énergie | Dir hutt Recht. Also mir hunn ugefaange mat der Creos, déi jo d'Chargysnetz operéieren, driwwer nozedenken. Et ass eng Saach, wou ech soen, mir müssen ... Dat gëtt et méttlerweil ... EnBW mécht dat a Baden-Württemberg a mir si mat hinnen amgaang ze kucken. Dir musst natierlech dann Är Software ..., déi muss upgedate ginn. A mir musse kucken, dass mer do elo déi néideg Software – wéi soll ech soen? –, Backoffice maachen.

An Dir hutt Recht. Mir müssen dohinner kommen, dass déi Chargysstationen net nëmme eemol am Dag genotzt ginn, mee e puermol am Dag. A mir sinn do drunner.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Här Turmes. An da wier et um honorabelen, net um honorabelen, um Här Wirtschaftsminister Franz Fayot.

(Hilarité)

M. Franz Fayot, Ministre de l'Économie | Ech war eng Kéier honorabel, ech sinn et net méi.

(Hilarité)

Merci, ...

(Brouhaha)

... merci, Här ...

(Interruption)

O, ëmmer manner!

Merci, Här Präsident. Den Tank vun der Zäit ass eidel, dat heescht, ech fueren elo hei op der Reserv. Dofir wäert ech et och ganz kuerz maachen.

Merci un d'Rapportrice fir hiren exzellenten a ganz komplette Rapport.

Jo, dat hei ass effektiv e weideren, e ganz wichtige Schrëtt fir d'Dekarboniséierung vun der Mobilitéit

hei am Land. D'Chiffere si genannt ginn. Dat Gesetz hei bezouschosst souwuel grouss Projekte fir de bestoende Reseau vun öffentliche Bornen – an domat och eng Demokratiséierung vun der Elektromobilitéit, fir dass effektiv net just déi Leit, déi e Garage hu mat engem Stecker, kënnen elektresch fueren –, awer och méi kleng Projekte fir d'Bornen an de Betriber, an de PMEen, an alle Betriber fir hir Belegschaft kënne ze installéieren.

Bornen, dat ass effektiv, dat gëtt e Bottleneck fir d'elektresch Mobilitéit. Dat ass en Trend, deen elo scho ganz kloer do ass. Et wäert warscheinlech – während enger Phas op d'mannst – méi Elektroautoe ginn, wéi et Chargeure gëtt. An duerfir ass dat heiten e wichtige Projet, fir deem och entgéintzewierken.

Den zweete Punkt, deen ech gär kuerz géif maachen, dat ass, dass dat hei awer och eng Begleederschei-nung ass vun enger Branche, déi am Wandel ass a wou och d'Autosproduzenten, mee awer och d'Zouliwwerer, déi hei bei eis am Land aktiv sinn, ganz kloer d'Zukunft gesinn an och hir Produktioun do-rober ëmstellen.

D'ILEA, d'Federation vun den Autoszouliwwerer, geet selwer dovunner aus, dass 65 % Elektrogefierer am Joer 2033 wäerten hiergestallt ginn an en Circulation sinn. Dat ass also ganz kloer eng Tendenz, déi do ass. An dat ass en Trend, dee mer begleede mat dësem Aidendispositif.

An och dat ass wichtig, dass mer do en phase si mat enger Evolution, déi mer gesinn an där Industrie.

Ech sinn awer och mat all deene Riedner eens, an de Claude Turmes ass och drop agaang, dass d'Léisung net dierf dra leien, net kann dra leien, dass mer eent zu eent all d'Verbrennungsmotoren duerch Elektroautoe remplacéieren an dann en fin de compte duerno mat eiselem Elektroauto am Stau stinn. Mir brauchen och eng nei Mobilitéit. Mir brauchen en neie Modal Split. Mir brauche méi Carsharing. Mir brauche méi Mobilitéé douce, haaptsächlech och am urbane Raum. An dat geet also dofir Hand an Hand. Och alles dat am Sënn vu méi Sobriétéit am Émgang mat Energie – och an eiser Mobilitéit.

Dofir soen ech och gär dem Claude Turmes a senge Leit Merci fir déi gutt Zusammenaarbecht op dësem Projet. An ech freeë mech och op déi breet Zoustëmmung zu dësem Projet de loi.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools dem Här Wirtschaftsminister Franz Fayot. D'Diskussion ass elo ofgeschloss.

Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7925. Den Text steet am Document parlementaire 7925^a.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7925 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt un. Da maache mer elo de Vote par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

An de Projet de loi ass mat 58 Jo-Stëmmen bei 2 Abstentionen ugeholl.

Ont voté oui: Mmes Diane Adehm (par M. Jean-Paul Schaaf), Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher (par Mme Nancy Arendt épouse Kemp), Félix Eischen, Paul Galles, Léon Gloden (par M. Félix Eischen), Jean-Marie

Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Max Hengel (par M. Jean-Marie Halsdorf), Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo (par M. Marc Spautz), Mme Octavie Modert (par Mme Martine Hansen), M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler (par M. Marc Lies) et Michel Wolter (par M. Paul Galles);

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum (par M. Gusty Graas), Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff (par M. André Bauler), Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. Max Hahn);

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana (par Mme Cécile Hemmen), Mmes Tess Burton (par Mme Simone Asselborn-Bintz), Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo (par M. Yves Cruchten), Mme Cécile Hemmen, M. Dan Kersch, Mme Lydia Mutsch et M. Carlo Weber;

Mme Semiray Ahmedova (par M. Marc Hansen), M. François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary (par Mme Josée Lorsché), M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché, M. Charles Margue (par Mme Stéphanie Empain) et Mme Jessie Thill;

MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser);

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen.

Se sont abstenues: Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis (par Mme Myriam Cecchetti).

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

Motion 1

Da komme mer nach zur Motioun, déi vum Här Schaaf deposéiert ginn ass. Wie wëllt nach zu dëser Motioun d'Wuert ergräifen? D'Madamm Jessie Thill.

Mme Jessie Thill (déi gréng) | Jo. Merci, Här Präsident. Ech géif proposéieren, dës Motioun an d'Kommissioun ze verweisen.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Ech ginn direkt d'Wuert un den Auteur, fir hien ze froen, ob hien domadder d'accord ass.

M. Jean-Paul Schaaf (CSV) | Dat ass fir mech absolut kee Problem. Merci. Gären.

Vote sur le renvoi de la motion 1 en commission

M. Fernand Etgen, Président | Wien d'accord ass, fir dës Motioun an d'Kommissioun ze verweisen, dee soll d'Hand an d'Luucht hiewen.

Wien ass dergéint?

Wien enthält sech?

Domadder ass dës Motioun an d'Kommissioun verwisen.

(La motion 1 de M. Jean-Paul Schaaf est renvoyée à la Commission de l'Environnement, du Climat, de l'Énergie et de l'Aménagement du territoire.)

Domadder si mer um Enn vun der Sitzung ukomm. D'Chamber kënn muer de Mëtten um 14.00 Auer nees zesummen.

D'Sitzung ass opgehewen.

(La séance publique est levée à 19.14 heures.)